

לכל המעלות של קדשי מזבח. ואחד מהן הוא שולדן וחלבן של קדשי מזבח, אחר שנפל בהם מום ונפדו, אסור.

שמותר לאכול רק את בשרן ולא את ולדן וחלבן.

ואילו קדשי בדק הבית, שאין בהם חומר זה, ולדן וחלבן מותר לאחר פדיון.

והבינה הגמרא שמדובר כאשר נפדו כשהיו תמימין.

הרי שיצאו לחולין בפדיון אף שהם ראויין למזבח. דאם לא כן היו אסירין בהנאה כיון שהיו קדושים למזבח.

יב-ב ודחינן: אמר רב חזקיה בשם רב חסדא: תיפתר [נעמיד המשנה] כגון שהוממו [גירסת הגר"א] הבהמות, ונמצא שאינן ראויות למזבח, ואחר כך פדאן.

ואם כן, ודאי שהם מותרין בהנאה. שהרי לא יתכן שיוקדשו למזבח, לפי שאינן ראויין לו.

אמר רבי יוסה בשם רב חסדא: ודאי הכי הוא כפי שדחינו, דמיירי שנפדו הבהמות של בדק הבית לאחר שהוממו, ומתניתין אמרה כן [וממשנה זו עצמה מוכח כן].

דתני גבי קדשי מזבח שפדאום: ולדן וחלבן אסור לאחר פדיון.

ובודאי בהוממו מיירי, שאם לא כן אין להם פדיון. כי קדשי מזבח תמימין אינן נפדין.

וכמו כן הא דקאמר בקדשי בדק הבית שנפדו, נמי יש להעמיד שנפדו לאחר שהוממו, דומיא דקדשי מזבח.

רבי חזקיה בשם רבי יוסה אמר גם כן: קדשי בדק הבית שפדאן כשהן תמימין יצאו לחולין.

והוכיח: אין תימר [שאם תאמר] שלא יצאו לחולין, אם כן לעולם בקדושת בדק הבית הן קיימין, וכיצד תנן במתניתין דאמר רבי אליעזר שהמקדיש נכסיו, זכרים שבהם ימכרו לצרכי עולות? והרי לעולם נשארים הם בקדושת בדק הבית, והיאך קדשי מזבח חלין על קדשי בדק הבית?

אלא מוכח, שיוצאין הן מקדושת בדק הבית לקדושת מזבח. וכמו כן אפשר להוציאן מקדושת בדק הבית לחולין.

המקדיש בעלי מומין למזבח, אף שעבר בלאו, מכל מקום שם קדשי מזבח חלה עליהן.

ומקשה הגמרא: ליידה מילה [לאיזה ענין]?

כלומר, למאי נפקא מינה שחל עליהם קדושת מזבח, הרי אינם ראויים לקרבן?

ומתרצת הגמרא: תיפתר, לגיזה ועבודה.

שכאשר יפדו יהיה דינם כקדשי מזבח שנפל בהם מום, שעל אף שנפדין, מכל מקום אסורין הן בגיזה ועבודה. והכי נמי אותן בעלי מומין שהקדיש למזבח, אסורין בגיזה ועבודה לאחר פדיון.

הפריש הקדיש נקיבה לעולתו ולפסחו ולאשמו [או לזה או לזה], אף שאין הנקיבה כשירה להן, שכל אלו באין רק מן הזכר, מכל מקום היא קדושה לענין זה שהיא עושה תמורה. שאם אומר על בהמה אחרת "תהא זו תמורת זו" חלה קדושה גם עליה.

כל שכן אם החליף מין בשאינו מינו, שהביא נקיבה לעולה במקום זכר, ודאי שהוא חלוק עליו, וסובר שאינה קדושה.

ומפרשת הגמרא: איזהו "מין במינו" שהוא חלוק עליו?

כחדא דתני [כאותה ששנינו]: היה מחוייב אשם, הבא מכבש בן שנה [כגון אשם נזיר או אשם מצורע], והביא תחתיו איל בן שתים. או שהיה מחוייב אשם בן שתים [כגון אשם גזלות ומעילות ושפחה חרופה] והביא כבש בן שנה — הרי זה קרבן כשר.

קדוש הוא, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה [גירסת הגר"א] וצריכין הן להביא קרבן אחר.

רבי שמעון חולק ואומר: כל עצמן אינן קדושים, הואיל ושינה את גיל הקרבן.

וזהו שאמר רבי יוחנן, שמדברי רבי שמעון אלו, שאפילו שינה רק את הגיל, באותו המין עצמו, לא קדש הקרבן, למד רבי שמעון בן יהודה שדעת רבי שמעון היא, שכל שכן אם שינה את מין הקרבן שלא חלה עליו קדושה עליו כלל, ולכן אינו עושה תמורה.

אמר רבי יוחנן: רבי שמעון ורבי יהושע — שניהם אמרו דבר אחד, שכל בהמה שהוקדשה לקרבן שאינה ראויה לו — אינה קדושה קדושת הגוף.

כמה [כמו] דרבי יהושע אמר במשנתנו [כמו שמוכיחה הגמרא בסמוך]: המקדיש נקיבה לעולה — לא קידשה קדושת הגוף אלא הקדש דמים.

רבי שמעון מחלק ואומר: רק אם הקדיש נקיבה לעולתו הרי היא עושה תמורה. אבל אם הקדישה לפסחו ולאשמו — אינה עושה תמורה,

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: בין שהקדישה לעולתו ובין שהקדישה לפסחו ולאשמו — אינה עושה תמורה.

ומבאר רבי יוחנן טעמא דכולהו:

אמר רבי יוחנן: טעמא דרבי שמעון [לפי תנא קמא] האומר שהמקדיש נקיבה לעולתו עושה תמורה הוא:

שכן מצינו נקיבה בעוף, שהיא כשירה לבוא עולה. כי רק בבהמה יש חילוק בין זכר לנקיבה ולא בעוף. וכיון ששייך "שם עולה" גם בנקיבה, לפיכך חל על בהמה נקיבה שם עולה לענין שהיא עושה תמורה.

מה שאין כן בפסח ואשם, שאין כלל שם פסח ואשם בנקיבה

ואמר רבי יוחנן: טעמא דרבי שמעון בן יהודה האומר שדעת רבי שמעון שגם המקדיש נקיבה לעולה אין עושה תמורה.

שכן מצינו שסבר רבי שמעון שאפילו באותו המין עצמו שהקרבן בא ממנו, כגון זכר שהביאו לאשם, אלא רק הביאו שלא לפי גילו, וכדלהלן, לא חלה קדושה עליו.

ויש לנו ללמוד בקל וחומר:

אם גבי מין, שהחליף במינו, ורק שינה בגילו, הוא [רבי שמעון] חלוק עליו [על תנא קמא], וסבר שלא חל הקדש.

כן רבי שמעון אמר במימרא דלעיל:
המקדיש נקיבה לעולה — לא קידשה אלא
קדש דמים, ולכן אין היא עושה תמורה.

ומוכיח רבי יוחנן שדעת רבי יהושע היא
שהמקדיש נקיבה לעולה לא חל עליה
קדושת הגוף:

שהרי אמר רבי יהושע במתניתין: המקדיש
נכסיו — הראויין למזבח, קדושין למזבח.
וקאמר רבי יהושע, שאם היו בכלל נכסיו
נקבות, ימכרו בנקיבות לצרכי זבחי שלמים,
ויביא בדמיהן עולות.

והטעם שיביא בדמיהן עולות דווקא, הוא
משום שמסתמא נתכוון להקדיש לעולה,
היות שכולה לה'.

ואין תימר, ואם תאמר שהמקדיש נקיבה
לעולתו קדשה קדושת הגוף, אם כן מדוע
חלה על הנקיבות קדושת דמים, להמכר
לשלמים ולהביא בדמיהן עולות?

נימא שתחול עליהן קדושת עולה, כמו
המקדיש בפירוש נקיבה לעולתו, ואותן
נקיבות שבנכסיו ירעו עד שיסתאבו, ויפול
בהם מום, ויפדו. שהרי אי אפשר לפדותן
כמות שהן, מאחר וחלה עליהן קדושת הגוף.

אלא מוכח, שסבר רבי יהושע כדעת רבי
שמעון, שהמקדיש נקיבה לעולתו לא חלה
עליה קדושת הגוף אלא רק קדושת דמים.

נמצאו ג' שיטות בדין המפריש נקיבה לקרבן
שבה רק מן הזכר:

א. דעת תנא קמא שבין הקדישה לעולה או
לפסח או לאשם הרי היא קדושה בקדושת
הגוף, ועושה תמורה.

ב. דעת רבי שמעון שאם הקדישה לעולה
היא עושה תמורה, ואם הקדישה לקרבן
פסח או לאשם אינה עושה תמורה.

ג. ודעת רבי שמעון בן יהודה בדעת רבי
שמעון היא, שבין הקדישה לעולה ובין
הקדישה לפסח או לאשם אינה קדושה
קדושת הגוף, ולכן אינה עושה תמורה.

ובא רבי לחלוק ולחדש שיטה רביעית.

אמר רבי: אין [לפי גירסת קרבן העדה] אני
רואה את דברי רבי שמעון במקדיש נקיבה
לקרבן פסח. שרבי שמעון אומר שאינה
קדושה, ואני אומר שהיא קדושה.

שהרי המותר שנתר ממה שהוקדש לשם
קרבן פסח [כגון שהקדיש קרבן לפסחו
ונאבד, והפריש אחר תחתיו, ושוב נמצא
הראשון], דינו שהוא בא וקרב לשלמים.

והיות ושם שלמים חל על הפסח, וקרבן
שלמים בא אף מן הנקיבה, לפיכך אף
קדושת הגוף חלה על הנקיבה שהפרישה
לקרבן פסח. ולכן היא עושה תמורה.

ומקשה הגמרא: ולימא רבי נמי: אין אני
רואה את דברי רבי שמעון באשם. שהוא
סובר שהמקדיש נקיבה לאשם אינה קדושה,
ואילו לדברי היא כן קדושה מהטעם הנזכר:

שהרי המותר ממה שהוקדש לקרבן אשם,
דינו, מהלכה למשה מסיני, שהוא קרב ובא
לעולה.

ובעולה אמר רבי שמעון שהמקדיש נקיבה
לעולה חלה עליה קדושת הגוף. ואם כן,
במקדיש נקיבה לאשם נמי תחול קדושת

שהמקדיש נכסיו, ימכרו כל הראוי למזבח, ויביאו בדמיהן עולות:

דכתיב [בויקרא כב]: **"דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם: איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל, אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם, אשר יקריבו לה' לעולה. לרצונכם, תמים זכר. בבקר, בכשבים ובעיזים"**.

ממה שכתוב "לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה", משמע שכל דבר שאדם נודר — **הכל קרב לעולה!**

ומכאן, שכל דבר אשר יקדיש אדם לה' בסתם, מבלי לפרט שהוא לעולה, אף אם אינו ראוי בעצמו לעולה, הרי הוא נמכר, ודמיו יפלו לעולה.

ואם תקשה: הלוא בקרא זה כתיב **"לרצונכם — תמים זכר"**, ולכאורה יש לומר כי דווקא מן הזכרים הראויין לעולה יביאו עולה.

מנין שאפילו מן הנקיבות יביאו, בדמיהן, עולה?

תלמוד לומר "לרצונכם תמים זכר בבקר".

ומתיבת "בבקר" שהיא מיותרת, ילפינן: **לרבות את הנקיבות!** שאף מן הנקיבות יביא עולה, בדמיהן.

רבי יצחק בי רבי אליעזר שאל: הרי כתיב "זכר", ומשמע שהמקדיש נקיבה אין מקריבין בדמיה עולה.

ואף על פי כן **את אמרת: "בבקר" — לרבות את הנקיבות, שיקריבו בדמיהן עולה.**

ואם כן יש לומר **דכוותה [כמו כן]:**

הגוף, שהרי יש בו נמי "שם עולה", באם יהיה ל"מותר אשם", ובעולה חלה קדושת הגוף גם על נקיבה.

אמר רבי אבין: אין זה דומה לזה. וחלוק הוא אשם מקרבן פסח.

כי **אם** מצינו **בהקדיש** בהמה לקרבן פסח שהוא **בא שלמים**, כשנותר לאחר הפסח, הרי **גופו** של הקרבן עצמו שהקדישו לפסח, הוא עצמו **קרב שלמים**.

ולפיכך אף המקדיש נקיבה לקרבן פסח הרי היא קדושה, שכן בפסח מצינו שגוף הקרבן יתכן והוא יקרב שלמים.

אבל גבי אשם, אף כי מצינו **שאם הקדיש** בהמה **לאשם** ונתותרה הרי המותר **בא עולה**, **אין גופו** שלקרבן האשם עצמו **קרב לעולה!** אלא רק מדמיו [לאחר שהומם] מביאין עולה.

ולכן לא חשיב משום זה ש"שם עולה" חל על קרבן האשם.

מהו כדון? מהו יסוד המחלוקת שנחלקו בו תנא קמא ורבי שמעון בדין מקדיש זכר לאשם ולפסח, אם קדוש קדושת הגוף?

החן [רבי שמעון] **אמר:** כל המקדיש בהמה לקרבן שאין היא ראויה לו, לא הקדיש קדושת הגוף, אלא — **הקדש דמים** בלבד הוא **הקדיש**.

וחהן [תנא קמא] **אמר:** אף שהקדיש דבר שאינו ראוי לקרבן זה, מכל מקום אמרינן: **הקדש גופו הקדיש**.

אמר רבי זעירא **בשם רבי שמעון בן לקיש:** היינו **טעמא דרבי יהושע** דאמר במתניתין

אמר רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש: היינו טעמא דרבי אליעזר, משום דכתיב: "דבר אל אהרן ואל בניו... אשר יקריבו לה", לעולה".

מכאן ילפינן לעיל שכל מה שיקדיש אדם דבר הראוי למזבח בסתם — הכל קרב עולה.

ומדכתיב "לרצונכם — תמים זכר", היה מקום לומר:

יכול אפילו הקדיש עופות יקרבו לעולה.

תלמוד לומר: "בבקר"!

ומכאן שדווקא "בבקר" נאמר, כל המקדיש נכסיו סתם הכל לעולה, ולא בעופות.

רבי ירמיה ורבי בון בר חייה הוון יתיבין ואמרין [היו יושבים והקשו ואמרו]: היאך אמרין הכא שהמקדיש עופות הראויין בעצמן למזבח, ימכרו, ויביאו בדמיהן עולה?

והרי תמן [שם] אמר רבי יוחנן, לבאר טעמא דרבי שמעון, במה שאמר המקדיש נקיבה לעולתו קדשה קדושת הגוף, על אף שאינה ראויה בעצמה לעולה, מן הטעם: שכן חייל "שם עולה" על נקיבה, שהרי בעוף היא כשירה לבוא עולה.

וחזינן שאפילו היכא שאין הדבר ראוי לעולה, בכל זאת חל עליו קדושת הגוף, היותו ו"שם עולה" שייך בו.

ואם כן, כיצד הכא אמר [חברייא בשם רבי יוחנן. עיין בגר"א] הכין [הכין], שאפשר למכור את העופות שהקדיש, ולא חייל עליהו קדושת הגוף.

אף דכתיב בקרא זה "תמים", שמשמע דווקא תמים אבל המקדיש נכסיו ויש בהן בעל מום לא יביאו בדמיו עולה.

אף על פי כן את אמרת ניש לך לומר ולדרוש מהא דכתיב "בבקר" — לרבות המקדיש בעלי מומין, שיביאו בדמיהן עולות.

ומה ביניהון?!

כלומר, מה ראית לדרוש מיתור המילה "בבקר" לרבות מקדיש נקיבות ולא לרבות מקדיש בעלי מומים.

רב אמר תירוץ: שבטא דכרדא [עץ האורגים, שמבדיל בין חוט השתי כדי להכניס את חוט הערב ביניהם] ביניהן.

כלומר, הבדל ניכר יש בין המקדיש נקיבות למקדיש בעלי מומין.

לפי שהנקיבות ראויות הן למזבח בקרבנות אחרים, ולכן אמרין שכוונתו שיבואו מדמיהם קרבנות.

מה שאין כן בעלי מומין, שאין ראויים למזבח בשום מקום, סברא היא שלא נתכוין זה להקדישן למזבח כלל.

שנינו במשנה "המקדיש נכסיו והיו בהן דברים ראויים לגבי מזבח, ינות ושמנים ועופות, רבי אליעזר אומר: ימכרו לצרכי אותו המין, ויביא בדמיהן עולות".

חזינן דסבר רבי אליעזר שכל מה שמקדיש אדם דבר הראוי למזבח כוונתו שיפול לעולה.

ואם כן קשה, מדוע לא יקרבו העופות עצמם לעולה?